ՓԱՐԶԵՐԱԿԱՆ — ՏԱՐԻ — ԹՎԻ — 1133 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 31 — ՕԳՈՍՏՈՍ — 1871

ԳԱՅՄԱՆ

Յարեկան գին Փոստով հասցուր 180 գր.
» Դուռաստաց » 140 մէջ
Վեցամսեայ Փոստով » 90 գր.
» Դուռաստաց » 70 մէջ
Իւրաքանչիւր թերթի գին 50 փր.
Կանուցման սողը մէկ անգամի համար 3 զուրուշ, երկու անգամի համար 2 զուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կայայ

ԱՐԱՐԱՏ

ԳԱՅՄԱՆ

Դուրս գալիս յուրաքանչիւր ճանչցուած խորհրդարանական վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ դրամական խնդրագիր — Տիրոջնին պիտի ուղղուի, կ. Պոլիս, Զինիլի խան, Մասիսի գրատունը։
Ձամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունիր

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՆ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Քաղաքական ասպարէզի ուշադրութիւնն այս վերջերս երկու կայսերաց կատարէալ եւ Լայզպուրգի մէջ ըրած տեսակցութեանց վրայ դարձած է, որոց շարժառիթը քաղաքական կարեւոր եւ ծանրակշիռ դիտաւորներ լինելուն տարակոյս չէ մնացած։

Լրագրերք որդէն շատ բան խօսեցան այս տեսակցութեան վրայ։ Իւրաքանչիւրն իր առած տեղեկութեանց համեմատ մեկնեցին գուշակութիւններ։ Բուսիոյ եւ Աւստրիոյ կառավարութեանց տարբեր դիրքերն ալ հրապարակ ծանուցուցին։ Ամենայն դիպուածոց տեղեկութիւնները կրցին մոլորեցնել եւ պարզելի անգրաբար ընդհանուր անտարակուսութիւնն ու կասկածն աւելցուցին։ եւ ահաւասիկ պատճառը։

Տէրութիւնները քաղաքական ինդրոց վրայ իրարու հետ բանակցելու համար արտաքին գործոց պաշտօնեաներ ու դեսպաններ ունին, որոց միջոցաւ իրարու միտքը կը հասկնան, խորհուրդներ ու առաջարկութիւններ իրարու կը հաղորդեն, եւ վերջապէս, եթէ հանձնային, որոշում մը կընեն եւ այն որոշման կը հետեւին։

Բայց այս տեսակ բանակցութիւններն ընդհանրապէս այնչափ ծածուկ չեն կրնար մնալ, որովհետեւ քանի մը գործակատարներէ կանցնին։ Իսկ վերջապէս եւ անոնց դիւանապետաց խորհուրդ։ հետ անձնական տեսակցութիւնքը ըլլած բանակցութիւններն այնպէս չեն։ առանձնութեան մէջ մնալու համար խորհրդակցութիւններ են, որք յաւիտեան ծածուկ կրնան պահուիլ։ եւ որոց արդիւնքը՝ պիտակ հզած ժամանակ կը տեսնուի՝ շատ անգամ անակնկալ կերպիւ։

Ահա պատճառաւ է որ այս տեսակ վերհասարակական տեսակցութիւններն առաւել հետաքրքրութիւն կը շարժեն, առաւել ուշադրութիւն կը դրաւեն, եւ առաւել կասկածներու առիթ կուտան։

Կասկածի տեսակցութեան վրայ Գերմանական դիւանագիտաթուղթերն եւ անուղղակիս տեղեկութիւնները կրսեն թէ Եւրոպայի մէջ խաղաղութիւնն ապահովելու եւրայիսկ ընդ ինքեանք միայն յաղթած են հոն։ Ահա ապրում մթին եւ հեռաւոր անթիւ մեկնութեանց եւ կարծեաց նիւթ տուող խօսք մը։ Իսկոնք են Եւրոպայի խաղաղութիւնը վրդովելու կասկած տուողները. ինչ են ապացոյցները, ինչ նշաններ կան դէմ ելլելու, ինչ կերպերէն են դիտանելիները, ո՞ր կողմերէն են երաշխաւորութիւնները եւ որո՞ց դէմ։ — ասոնց խօսքը չկայ։

Եւ պարզեսեալ կըսուի թէ երկու վերհասարակ կառավարութիւնք հանձնուած են իրենց խորհրդակցութիւնոց մէջ, ուրեմն որոշումներ կամ պայմանագրութիւններ ըրած են, զորս ուշադնուն պէս եւ ուշադնուն չափ կրնան ծանուցուիլ պահելը իրենց ուշադ ձեւով եւ ուշադ դիտմամբ ներկայացնել, միեւնոյն դործնականապէս հրեւան հանելու պատեհ առիթը ներկայանալով։

Հաւանական է որ եղած որոշումները պարզապէս պաշտպանողական նպատակաւ լինին բոլոր հաւանական է նաեւ որ յարձակողական նպատակներ ալ ունենան։ Նշանակեալ խորհրդակցութեան ապահովութիւնը կրնայ միեւնոյն աշխարհագրական ասկիճանաց վրայ հիմնեալ զանազան դրացիներ անձնական կամ անկը միջոցի միջոցներ ունենալ հաստատելու համար։ Հաստատակամութիւն չունի, կը հանդիսանայ ընել մի ոտքի եւ մի ոտքի։ Ինչպէս դի կարող լինի, ամենքին մէջ ըրած են պակաս ապագայնին մէջ ալ կատարել իր բարդաւորման եւ կրօնական դաշնաց ի փրկութիւն մարդկայնին բնիկրութեան եւ անհատից։ Եթէ այս մեծ նեղ իրը պիտի ըլլայ ոչ։ Ամեն մեղ ամեն բանէ առաջ միանալ եւ մեր դրութիւնը վերջնական հիմնադրի մը վրայ կարդալ։ Այս դիտաւորութիւնն Հէ. բանկերի կամաւորիկաց մարդիկ որոշեց որ տեղաւ։ Ջ ինն եւ Ջ ինն ընդհանուր մարդով մը դատարի Մոնիլի մէջ։

Ցաղանի հրազարակային եւ մասնաժողովոյ նիստեր պիտի ընէ։ Մասնաժողովոյ նիստերուն մէջ, ուր պիտի կրնան ներկայ դանուիլ եւ քուէ տալ Մոնիլի դարձուցիչ մասնաժողովոյ անդամները, ուրիշ հին կոմիտէի մասնաժողովոյ փոխանորդները, ինչպէս նաեւ յատուկ հրաւիրագիր ունեցող անձինք։ Հիմնադիրը պիտի որոշուի եւ բարեկարգիչ շարժումը կազմելու պիտի ձեռնարկուի։ Հրապարակային նիստերուն մէջ ալ ճառաբեռութիւններ պիտի լինին, որք բարեկարգիչ շարժման հոգին եւ նպատակը պիտի բացատրեն հասարակութեան։

«Երկրին հրազարակային ժողովին մէջ ալ չարժեցնեն նպատակին արդարացնող որոշումը պիտի կարդացուի եւ ներկայից հաւանութեան ներկայացուցիչ Մասնաժողովոյ նիստերը սեղմուելու ՁՁ ին պիտի սկսին։ Իսկ հրազարակային նիստերը սեղմուելու ՁՁին եւ Ջ ին պիտի կատարուին։

«Թէ եւ մեր հրաւէրն յատկապէս Գերմանացի կաթոլիկաց ուղղեալ է, սակայն գալիք կաթոլիկներն ալ պիտի ընդունուին։»

Հասմի ժուրնալ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը Գ. Յուսմարքոֆի անուն անձ մը պատակատար դրկած է 'ի Հռոմ՝ Գալիոն քով ծածուկ պաշտօն մը կատարելու։

Արդէն Գ. Յուսմարքոֆի երկու անդամ պատիկան ընդունուած է, բայց իր պաշտօնը չյաջողեր որ յայտնի, վասն զի Գալիոն չուզեր Բեգրաբարքի կամիոկիկ սինոդը ճանչել, որ իրմէ ընտրուած կամ անուանուած չէ։

Գաղղիոյ անկեղծ կայսրութեան վերջին արարքին զարմանալի պաշտօնեայ Գ. Նրամօն՝ պատերազմին պատճառները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովին առջեւ բացատրութիւն տալու համար վէրսայլ հասաւ։

Գաղղիոյ հանրապետութեան նախագահին։

Ահաւասիկ Գաղղիոյ հանրապետութեան նախագահին առ ազգային ժողովն ուղղած պատգամաւորին պատասխանն պատճէնը։

«Ա. Գ. Նախագահ ազգային ժողովոյ։

«Գ. Նախագահ։

«Իմ առաջին պատգամս միակ նիւթի մը կընայ եւ պէտք է ունենալ, այն է ազգայնել զէնքերս որ թաղուեան քիներք լնած Ազգ ազգին ժողովոյ առջեւ, եւ շնորհակալութիւն յայտնել ազգին պատուոյն համար զոր ըրաւ ինձ հանրապետութեան առաջին իշխանութիւնն ինձ յանձնելով։ եւ մանաւանդ իր բարձր վստահութեան նոր ապացոյց մը տալով ինձ։ Եթէ այդ վստահութեան արժանանալու համար կը բաւէ բացարձակ անձնուիրութիւն անենալ հասարակաց շահուց, կը համարձակիմ ըսել թէ արժանի եմ սորա։ եւ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ ժողովին ամէն մասերուն որ ինձ ինձ կնայեցու վրայ դիրքնիս բաժնոց անհամաձայնութիւններն մոռնալով։ աւելի մեծ զորութիւն մը հաղորդելու համար։ Ամենայն դէպքերու առաջել մեծ միջոցներ ասուին անոր։

«Գաղղիոյ կրնայ վստահիլ որ ղեկավարութիւնս եւ տեսարարութիւնս իր հետ խորհրդակցութեամբ պիտի լինեն։ Մեր դիրքերուն վերջին դիրքերն ալ ինչ ինչ կերպով պիտի բարելաւեն։ Այս դիտաւորութեամբ Հէ. բանկերի կամաւորիկաց ժողովն որոշեց որ տեղաւ։ ՁՁ ինն եւ ՁՁին ընդհանուր ժողով մը դարմարի Մոնիլի մէջ։

Գաղղիոյ հրազարակային եւ մասնաժողովոյ նիստեր պիտի ընէ։ Մասնաժողովոյ նիստերուն մէջ, ուր պիտի կրնան ներկայ դանուիլ եւ քուէ տալ Մոնիլի դարձուցիչ մասնաժողովոյ անդամները, ուրիշ հին կոմիտէի մասնաժողովոյ փոխանորդները, ինչպէս նաեւ յատուկ հրաւիրագիր ունեցող անձինք։ Հիմնադիրը պիտի որոշուի եւ բարեկարգիչ շարժումը կազմելու պիտի ձեռնարկուի։ Հրապարակային նիստերուն մէջ ալ ճառաբեռութիւններ պիտի լինին, որք բարեկարգիչ շարժման հոգին եւ նպատակը պիտի բացատրեն հասարակութեան։

«Երկրին հրազարակային ժողովին մէջ ալ չարժեցնեն նպատակին արդարացնող որոշումը պիտի կարդացուի եւ ներկայից հաւանութեան ներկայացուցիչ Մասնաժողովոյ նիստերը սեղմուելու ՁՁ ին պիտի սկսին։ Իսկ հրազարակային նիստերը սեղմուելու ՁՁին եւ Ջ ին պիտի կատարուին։

«Թէ եւ մեր հրաւէրն յատկապէս Գերմանացի կաթոլիկաց ուղղեալ է, սակայն գալիք կաթոլիկներն ալ պիտի ընդունուին։»

Հասմի ժուրնալ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը Գ. Յուսմարքոֆի անուն անձ մը պատակատար դրկած է 'ի Հռոմ՝ Գալիոն քով ծածուկ պաշտօն մը կատարելու։

Արդէն Գ. Յուսմարքոֆի երկու անդամ պատիկան ընդունուած է, բայց իր պաշտօնը չյաջողեր որ յայտնի, վասն զի Գալիոն չուզեր Բեգրաբարքի կամիոկիկ սինոդը ճանչել, որ իրմէ ընտրուած կամ անուանուած չէ։

Գաղղիոյ անկեղծ, կայսրութեան վերջին արարքին զարմանալի պաշտօնեայ Գ. Նրամօն՝ պատերազմին պատճառները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովին առջեւ բացատրութիւն տալու համար վէրսայլ հասաւ։

Գաղղիոյ հանրապետութեան նախագահին։

Ահաւասիկ Գաղղիոյ հանրապետութեան նախագահին առ ազգային ժողովն ուղղած պատգամաւորին պատասխանն պատճէնը։

«Ա. Գ. Նախագահ ազգային ժողովոյ։

«Գ. Նախագահ։

«Իմ առաջին պատգամս միակ նիւթի մը կընայ եւ պէտք է ունենալ, այն է ազգայնել զէնքերս որ թաղուեան քիներք լնած Ազգ ազգին ժողովոյ առջեւ, եւ շնորհակալութիւն յայտնել այն պատուոյն համար զոր ըրաւ ինձ հանրապետութեան առաջին իշխանութիւնն ինձ յանձնելով։ եւ մանաւանդ իր բարձր վստահութեան նոր ապացոյց մը տալով ինձ։ Եթէ այդ վստահութեան արժանանալու համար կը բաւէ բացարձակ անձնուիրութիւն անենալ հասարակաց շահուց, կը համարձակիմ ըսել թէ արժանի եմ սորա։ եւ շնորհակալութիւն կը յայտնեմ ժողովին ամէն մասերուն որ ինձ ինձ կնայեցու վրայ դիրքնիս բաժնոց անհամաձայնութիւններն մոռնալով։ աւելի մեծ զորութիւն մը հաղորդելու համար։ Ամենայն դէպքերու առաջել մեծ միջոցներ տուին անոր։

«Գաղղիոյ կրնայ վստահիլ որ ղեկավարութիւնս եւ տեսարարութիւնս իր հետ խորհրդակցութեամբ պիտի լինեն։ Մեր դիրքերուն վերջին դիրքերն ալ ինչ ինչ կերպով պիտի բարելաւեն։ Այս դիտաւորութեամբ Հէ. բանկերի կամաւորիկաց ժողովն որոշեց որ տեղաւ։ ՁՁ ինն եւ ՁՁին ընդհանուր ժողով մը դարմարի Մոնիլի մէջ։

Գաղղիոյ հրազարակային եւ մասնաժողովոյ նիստեր պիտի ընէ։ Մասնաժողովոյ նիստերուն մէջ, ուր պիտի կրնան ներկայ դանուիլ եւ քուէ տալ Մոնիլի դարձուցիչ մասնաժողովոյ անդամները, ուրիշ հին կոմիտէի մասնաժողովոյ փոխանորդները, ինչպէս նաեւ յատուկ հրաւիրագիր ունեցող անձինք։ Հիմնադիրը պիտի որոշուի եւ բարեկարգիչ շարժումը կազմելու պիտի ձեռնարկուի։ Հրապարակային նիստերուն մէջ ալ ճառաբեռութիւններ պիտի լինին, որք բարեկարգիչ շարժման հոգին եւ նպատակը պիտի բացատրեն հասարակութեան։

«Երկրին հրազարակային ժողովին մէջ ալ չարժեցնեն նպատակին արդարացնող որոշումը պիտի կարդացուի եւ ներկայից հաւանութեան ներկայացուցիչ Մասնաժողովոյ նիստերը սեղմուելու ՁՁ ին պիտի սկսին։ Իսկ հրազարակային նիստերը սեղմուելու ՁՁին եւ Ջ ին պիտի կատարուին։

«Թէ եւ մեր հրաւէրն յատկապէս Գերմանացի կաթոլիկաց ուղղեալ է, սակայն գալիք կաթոլիկներն ալ պիտի ընդունուին։»

Գաղղիոյ անկեղծ, կայսրութեան վերջին արարքին զարմանալի պաշտօնեայ Գ. Նրամօն՝ պատերազմին պատճառները քննելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովին առջեւ բացատրութիւն տալու համար վէրսայլ հասաւ։

ՀԵՌԱԳՐԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սանկտ-Պետերբուրգ 8 սեպտ.

Երկու կայսրերը մեկնեցան քաղաքէս եռանդագին հանակցութեան ցոյցեր ստանալով ժողովրդէն։

Աւստրիոյ կայսրը ուղեկցող պաշտօնեայք Վիէննա վերադարձան։

Փարիզ 8 սեպտ.

Զրոյց կայ թէ Ռուսիոյ կայսերազուն իշխաններէն երկուքը մօտ օրերս Հելսինկիի դիտի գան։

Փարիզի քաղաքագետական խորհուրդն հանրապետութեան նախագահին ասպարէզն երթալով չնորհաւորութիւն մատոյց։

Նիւքիսալ 8 սեպտ.

Հանքահան դործաւորաց աշխատութիւնէ դադրելուն վրայ, ածխահանքաց տէրերը Նորմէկիայէն ուրիշ դործաւորներ բերել տուին։

Սանկտ-Պետերբուրգ 8 սեպտ.

Երկու կայսրերը խոնդագիսի սիրալիր համբուրելէ եւեւ բաժնուեցան, եւ Դերմանիոյ կայսրը Մունիխ դնաց։

Իրուսիոյ մէջ քոլէրան կը նուազի։

Լոնտրա 7 սեպտ.

Օսմանեան նոր փոխառութեան բաժանորդագրութիւնն այսօր դադրեցաւ։

Փարիզ 8 սեպտ. իրիկուն.

Ազգային Ժողովը գործադիր իշխանութեան պաշտօնէից եւ ժողովին առ այժմ դէրեալ նստաշրջանը բացաւ։

Վիէննա 16 սեպտ.

Պրեդիլոյ կայսրը դալ ամիս հոս կ'ուղարկի, ուսկից ալ Խասպիա պիտի երթայ։

Երէկ Պօրսան բուսական յուղեալ էր։

Դիէննա. 15 սեպտ.

Բուժելի ուղարկեալ բաժինք	661/2
Ադիս 118	

Լիվերբուլ 9 սեպտ.

Բամբակ, Մ. Ն. Ա. 9 1/8 - 9 1/4

Վաճառուած 12000 հակ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դայսերարիան Հրամանատ՝

Աբբունի փաշէրանցի վերատեսուչ Ֆերիա փաշան Ծոփքին գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ։

Սրատաքին գործոց պաշտօնէի խորհրդական Սերվէր էֆէնտին արտաքին գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ՝ Մուշիրութեան տոմճանաւ։

Հասարակաց շինութեանց պաշտօնեայ Լահէմ փաշան մինդումանի առեւ, ոստիկան գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ։

Ֆերիզ Սրիկ փաշան ոստիկանութեան վերատեսուչ անուանեցաւ։

Ֆերիզ Մուսթաֆա Զեմի փաշան Ճքոտրայի կառավարիչ անուանեցաւ։

Ֆերիզ Ահմէտ Մուխթար փաշան Լէռնի կառավարչ անուանեցաւ Մուշիրութեան տոմճանաւ։

Շիկաբէթի Խոյրիկի 6 թիւ շաբաթուան մէջ կիրակի օրը Դատաստանի մը գործակալն բանուորով մեռնելուն համար չաբաթուան գրութեան դրուեցաւ։

Բարեբաղդաբար մէջը հանապարհագիր չկար նատաստանին մեռած մարմնակը։

ՍԱՍՏԱՆԴՆՈՒԹԻՒՆ

ԷՆԱՕՄԸ ՈՍՏՈՒՏԻՆ

30 սպտամ. երկուշաբթի իրիկուն	49 22
31 » երեքշաբթի առաւօտ	
դացուեցաւ	49 14
կեսօրէ	48 28

---

* Ուրբաթ եւ շաբաթ օրերն ոչ պաշտօնը Մէհմէտ Ճէմիլ փաշային արքունական լինելու լուրն ընդունելիս հաստատուած լինելով մեր ալ այնպէս հրատարակած էինք չարաթ առաւօտ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԳԱԿԵՆ ԴՐՕՆԱՑՈՒՄ

Դ.

Ըսինք որ ապահովագրանացումի բաւական եթէ գաւառական ազգայնոց իրենց գաւառի ազգային եւ եկեղեցական գործերը անտեսելու իրաւունքը հասկցուի։ արդէն ունին այդ իրաւունքը եւ կը գործածեն։ բայց այդ մասնաւոր իրաւունց քով կայ հանրական մեծ իրաւունք մ՚ալ՝ որ ընդհանուր ազգին կը վերաբերի, եւ ընդհանուր ազգին ներկայացուցչական մարմնոյ մէջ՝ կեդրոնական վարչութիւնն է։

Օրագիր այս երկու իրաւունքն իրարու հետ կը շփոթէ, եւ հանրակացը մասնաւորին կը գոհէ։ հոս է իր սխալը։

Եւ զարմհեանու խնդիրը գաւառաց առաջնորդները դատելու իրաւունց վրայ է, քննենք թէ ի՞նչ են առաջնորդները։

Առաջնորդները իւրաքանչիւր գաւառի կամ թեմի ժողովրդոյ հոգեւոր հովիւն եւ անգլական իշխանութեանց առջեւ այ ապրին ներկայացուցչին ու միջնորդն են, ինչպէս է Պոլսոյ Պատրիարքը Բ. Դրան առջեւ՝ Թուրքիոյ հայոց ընդհանրութեան համար։

Առաջնորդ մը՝ իրրեւ վիճակի մը հովիւ, իրրեւ ազգի պաշտօնեայ եւ իրրեւ եկեղեցական՝ կրկին պարտականութիւն եւ հեռաւոր կրկին պատասխանատուութիւն ունի. մասնաւոր եւ հանրական. այսինքն իրրեւ հովիւ զինքն ընտրող հօտին առջեւ, իրրեւ ազգի պաշտօնեայ եւ իրրեւ եկեղեցական՝ ընդհանուր ազգին եւ եկեղեցւոյն առջեւ։ Ուստի երբոր իր պաշտօնին մէջ պարտաղանց դանուի, թէ՝ իր վիճակի ժողովրդոյ եւ թէ՝ ազգին հանրութեան՝ պատասխանատու է։

Բայց տարբերութիւն։

Ա. Երբոր առաջնորդ մ՚իր վիճակի ժողովրդեան բարոյական եւ նիւթական շահերը պաշտպանելու անկարող լինի, անհոգ կամ ապիկար եւ կամ կեղծիք լինի եւ իր ժողովրդը դժգոհացնէ, մեղաւոր ժողովրդոյ կը վերաբերի. ուստի իր ժողովրդոյ կը մնայ գինքը դատել՝ իր գաւառական ժողովին ձեւաւ, որ առաջնորդին յանցանքները կամ պակասութիւնները քննելէ ետեւ կը տեղեկագրէ առ կեդրոնական վարչութիւնն եւ անոր պարտաւորութիւնը կը խնդրէ։ Վարչութիւնն ալ պարտաւոր է անմիջապէս պաշտօնէն ձգել յիշեալ առաջնորդը եւ նորի մ՚ընտրութիւն առաջարկել գաւառին։ Բայց հոս նկատելիք կէտ մը կայ։ Կրնայ պատահիլ որ առաջնորդ մ՚իր վրայ եղած ամբաստանութիւններն ներաւ՝ կամ ինքզինքը մեղանչութեան եւ կորստաբերութեանց դէմ եղած հաստատելով բաղդէ առ կեդրոնական վարչութիւնն, եւ Պատրիարքական ատեանին առջեւ իր դատին՝ վերքրքնութիւնը խնդրէ։ Ինչ պիտի ընեն այն ատեն։ կեդրոնը պիտի մերժէ՞ առաջնորդին բաղձանքը։ կարծենք թէ բան արդարութեան չկրնար։ Յուսալի դատը կեդրոնական ատեանը կը փոխադրուի։ Ենթադրենք թէ ատեանը առաջնորդը կրցաւ իր վրայ եղած ամբաստանութեանց մեծ մասը կամ բոլորը արդարացնել եւ ինքզինքը արդարացնել։ Ի՞նչ ընելու։ Ի այն ատեն։ Գաւառական ժողովը պատասխանատուութեան ներքեւ կինայ եւ կեդրոնական վարչութիւնը դայն յանձնելով ուրիշ մ՚ընտրել կուտայ գաւառին ժողովրդոյ։

Բ. Առաջնորդ մը՝ կրնայ իր վիճակին ժողովուրդը գոհ ընել, բայց կեդրոնական վարչութեան հետ ունեցած յարաբերութեանց դէմ մեղանչել, կրօնական մանր յանցանք մը գործել, իր վիճակի ժողովուրդը խաբելով մոլորեցնել, մէկ խօսքով՝ առ ընդհանուր գաղդն եւ առ եկեղեցին ունեցած պարտականութեանց դէմ մեղանչել։ այս պարտականութեանց դէմ՝ մեղաւորը - անշուշտ նեղրանական վարչութիւնը՝ որ յանուն ազգին եւ եկեղեցւոյն՝ ի դատ կը կոչէ զայն, եւ յանցանքը վրան հաստատուելուն պէս պաշտօնէն կը ձգէ։ Եթէ գաւառին երեսփոխանական ժողովն ալ անոր մեղսակից կամ պաշտպան լինի, դայն ալ կը լուծէ։

Գ. Առաջնորդ մը կրնայ քանի մը չօրպահիներ կամ ուրիշ որ եւ է անաւանդ բանտարկեաններ իրեն թեւ թիկունք ունենալով մաղովուրդը կեղեքելը ինչպէս կրնայ վնասել Պոլսոյ վերդապետին համար որ այս օրերս ալ Զապելիէնեանը ձեռաք իրեն հանոր դոնա թեան ատորագրութիւն հաւաքեր է կրնան խեղճ ժողովուրդին. նմանապէս ժողովրդեան ոսոխ եւ ստահակ մեսան իրեն դործիք ընելով պատուոյ եւ պարկեշտ մարդ հոդատանելը կամ, ինչպէս վերջին օրերս Թէքիրտաղի հրաժարեալ առաջնորդն ըրաւ, դաւառական ընդհանուր ժողովը իր հրաժարականը խնդրած լինելուն համար, անոր դիմաւոր անդ ամենալին վեց եօթն մարդ. տեղական իշխանութեան մատանեը իրրեւ դրպարեր խաւարդդ, եւ իրեն դէմ ատատամբ. ոյսոլիսի պարբաղայից մէջ կեղրոնին պարարը չէ՞ միջամտել եւ գաւառնորդը դատել։

Դ. Եթէ վիճակի մ՚եկեղեցական դասը կրօնական տարտատանութիւնները ընկ առաջնորդին վրայ, այն ամբաստանութիւնները քննելու. եւ դատելու իրաւունքն որո՞ւ կը վերաբերի. ա՞յ տպաքէն Պատրիարքական ատեանին, որ միակ ձեռնհաս ատեանն է Թուրքիոյ մէջ այս տեսակ դատեր տեսնելու, քանի որ դաւառին մէջ ձեռնհաս ատեան մը չկայ։

Ե. Նմանապէս եթէ գաւառին ժողովրդէն մէկ կամ քանի մ՚անձինք առաջնորդ էն զրկանք կրեն, անոր մէկ ծանր յանցանքը տեսնեն, եւ գաւառական կանոնաւոր ընդհանուր ժողով չդտնուի, կամ եթէ գտնուի այ մեծ մասն ինչ եւ իցէ պատճառաւ առաջնորդին կողմնակցութիւն ընէ, միթէ այն զրկեալներն իրաւունք չե՞ն ունենար կեղրոնական վարչութեան բողոքելու։

Սկսա ասենք են՝ ըստ մեր համոզման՝ գաւառաց եւ կիսագրութիւնաց առհմանները, բնական եւ բանաւոր առհմանները, որոնք դուրս անցնիլ է եղեալ առանց դաւառին եւ կեղրոնին՝ այն է գաւառաց մասնական եւ ընդհանուր ազգին հանրական իրաւունքներն իրարու հետ չփոթելու, մէկը միւսին զոհելու։ եւ ազգը քայքայման ու անիշխանութեան վիճակի մէջ ձգելու։

Ազգը ակը կ՚իր եկեղեցական պաշտօնեաները դատելու։ քահանայն սկսեալ մինչեւ կաթողիկոսը. ո՞վ կրնայ ուրանալ դրան. բայց ազգային եւ եկեղեցին իր պաշտօնէից մէջ նուիրատուական կարգ մ՚ունի։ Կաթողիկոսն մինչ Պատրիարք եւ Պատրիարքէն վերջ ալ կաթողիկոս, որոց առաջնն ազգին դերագոյն կրօնական առաջնն է։ հետեւապէս, եթէ նպիսկոպոս մը կը բռնական ամբաստանութեամբ Պատրիարքական ատեանէն դատուելով պատժոյ դատապարտուի եւ այն վրդովում չինի կամ անկարութիւն կրած համարի, կրնայ կաթողիկական դերագոյն տեղին բողոքել եւ անոր վճիռն ալ խնդրել։ Բայց ինչպէս ըսինք՝ եկեղեցին՝ այն է ազգին ընդհանրութիւնը՝ կաթողիկոսն ալ մեծ է։ Դարձեալ՝ կրնայ ան ալ դատել։ եւ եթէ ազգին կամ եկեղեցւոյն դէմ յանցաւոր դտնէ, թողութիւն կը ձգէ։ ինչպէս որ օրինակները պատմութեան մէջ պակաս չեն։

Այս պատճառն կը տեսնուի տեղ, որ մեր ազգային վարչութիւնը, աշխարհական թէ եկեղեցական, միապետական չէ, սահմանադրական է։ Կաթողիկոս գաւառիարքը առաջնորդ, Ժողովական, եւ այլն, ամենն ալ ազգին պաշտօնեայներն են, եւ անոր իրաւանց ներկայացուցիչ եւ դործադիր։ մեր ազգն ալ՝ որ ընդ՝ յանուն ազգին է։ Հետեւապէս կեղրոնական վարչութիւն ըստ ամենայնոյ ալ նոյն ինքն ազգն ըսել է, որոյ ամենամանը ներդաշնակաւոր յարաբերութեամբ հանրական եւ մասնական իրաւանց, իրարու հետ կապուելով, խ բարքանչիւրն իր սահմանին մէջ իր իրաւունքը ոչեաք է վայելէ եւ պարտականութիւնները կատարէ։ Այս ներդաշնակաւոր դրից մէջ միայն կրնայ ապահովիլ ազգին կեանքը, ներքին անդորրութիւնը, բարեկարգութիւնն ու յառաջդիմութիւնը, երբոր այն դրից հանդարտասիրաբար եւ իւրաքանչիւրին իրաւանց եւ պարտականութեանց սահմանները ճշգիւ որոշող եւ կոնտնուորող բաս օրէնք մ՚ունենայ։

Աւոր ոչեաք է փոփոխիլ եւ մանաւանդ աշխատիլ, առանց կեղրոնացում ապակեղրոնացում եւ ուրիշ որոնուոց բառեր ստեղծելու, որք մեր ազգին համար նշանակութիւն չունին։

1871 օգոստ. 26 Կ. Պոլիս.

. . . խմբագիր .

Սրբ. Պատր. Փոխանորդ Տ. Հօր նամակին դէմ, որ Հայ եկեղեցականութեան դէմ Եղած վարկաբեկիչ լուտանաց որեմանի եւ չափաւոր պատասխան մ՚էր, գրեալ թիւն կենք Օրագիր, թէ սխալ է ըսելն՝ որ եկեղեցականն եւ աշխարհականն ըստ հարկին ճանչցուած չեն։ Դիտցուր թեան ապացոյց բերած էր շատ մ՚իրարու նման ինչներ, որոնք բարբարին ապատրին կամ պատահական են, եւ չեն արդարացուներ բնաւ այն թշնամանքները, որ ընդհանրութիւն են Լատին եկեղեցոյ դէմ իր ժողովրդէն տրձակուածներէն, եւ զոր մեր գաղտնի ներաւ ազակերտներ իրր իրենց ուսուցչն եւ կրթութիւն առնելուն վերջին պատուոյ կրնծայեն եկեղեցւոյն։

Մենք՝ ի հատատատուն համոզմանէ կրանք՝ թէ մեր ազգային եկեղեցին՝ իրր այն եկեղեցին որ կոպրեր Պարտիրատոյ թուականին, միշտ մի է քահանայն եւ ժողովրդովք։ Օրագրի գիտցուլթեան համար աւելորդ դնեալով կրանք՝ թէ մարմնոյ մը դործունէութիւնը երբեմն բերոյ պաշտօնական բամանուն՝ որ կոյ անդամներու վրայ։ իւրաքանչիւր անդամներու ուրոյն կամ հատուկ վիճակ մը չունենալեր։ ականջին աչք չլլալը, ոտքին ձեռք չլլալը։ կամ ատոնց փոփոխակի իրարու պաշտօն չփոխելը՝ մեկ մարմնոյ բնական ամբողջութենէ տարբերութիւն ունենալուն չեր կարելի։ Բարոյական մարմին մը այն ատեն իր միութիւնը կը կորսնցնէ՝ երբ մէջեն այնպիսի մեծ բաժանում մը կենայ։ որ բնաւ իրարու հաղորդակցութիւն չեն ունենար։ ինչպէս եղեն մեղմէ բաժնուած Պապական ու Բողոքական ընկերութիւնները։ կամ հաղորդակցութիւնեն՝ թէ հակառակ կամ ոչ նոյն փոխհանձներու մէջ կը լլայ։ ինչպէս է Պապական կղերն եւ ժողովուրդը։ կամ ինչպէս է թատրոնի մէջ դերասանները եւ հանդիսականները։ պոյ առաջինները կը խոսան՝ սրտէն զի շաչին։ միւսներն կը վճռեն՝ սրտէն զի գոչեցնան։ ի՞նչ մեծ տարբերութիւն։ թող ցոյց տան մեզ՝ թէ ե՞րբ մեր մէջ այսպիսի տարբերութիւն։ Հերիք չէ ցուցնել՝ թէ ազգ կը ձգէ, ինչպէս որ օրինակները պատմութեան մէջ պակաս չեն։

Այս պատճառն կը տեսնուի տեղ, որ մեր ազգային վարչութիւնը, աշխարհական թէ եկեղեցական, միապետական չէ, սահմանադրական է։ Կաթողիկոս գաւառիարքը առաջնորդ, Ժողովական, եւ այլն, ամենն ալ ազգին պաշտօնեայներն են, եւ անոր իրաւանց ներկայացուցիչ եւ դործադիր։ մեր ազգն ալ՝ որ ընդ՝ յանուն ազգին է։ Հետեւապէս կեղրոնական վարչութիւն ըստ ամենայնոյ ալ նոյն ինքն ազգն ըսել է, որոյ ամենամանը ներդաշնակաւոր յարաբերութեամբ հանրական եւ մասնական իրաւանց, իրարու հետ կապուելով, խ բարքանչիւրն իր սահմանին մէջ իր իրաւունքը ոչեաք է վայելէ եւ պարտականութիւնները կատարէ։ Այս ներդաշնակաւոր դրից մէջ միայն կրնայ ապահովիլ ազգին կեանքը, ներքին անդորրութիւնը, բարեկարգութիւնն ու յառաջդիմութիւնը, երբոր այն դրից հանդարտասիրաբար եւ իւրաքանչիւրին իրաւանց եւ պարտականութեանց սահմանները ճշգիւ որոշող եւ կոնտնուորող բաս օրէնք մ՚ունենայ։

Աւոր ոչեաք է փոփոխիլ եւ մանաւանդ աշխատիլ, առանց կեղրոնացում ապակեղրոնացում եւ ուրիշ որոնուոց բառեր ստեղծելու, որք մեր ազգին համար նշանակութիւն չունին։

1871 օգոստ. 26 Կ. Պոլիս.

. . . խմբագիր .

Սրբ. Պատր. Փոխանորդ Տ. Հօր նամակին դէմ, որ Հայ եկեղեցականութեան դէմ Եղած վարկաբեկիչ լուտանաց որեմանի եւ չափաւոր պատասխան մ՚էր, գրեալ թիւն կենք Օրագիր, թէ սխալ է ըսելն՝ որ եկեղեցականն եւ աշխարհականն ըստ հարկին ճանչցուած չեն։ Դիտցուր թեան ապացոյց բերած էր շատ մ՚իրարու նման ինչներ, որոնք բարբարին ապատրին կամ պատահական են, եւ չեն արդարացուներ բնաւ այն թշնամանքները, որ ընդհանրութիւն են Լատին եկեղեցոյ դէմ իր ժողովրդէն տրձակուածներէն, եւ զոր մեր գաղտնի ներաւ ազակերտներ իրր իրենց ուսուցչն եւ կրթութիւն առնելուն վերջին պատուոյ կրնծայեն եկեղեցւոյն։

Մենք՝ ի հատատատուն համոզմանէ կրանք՝ թէ մեր ազգային եկեղեցին՝ իրր այն եկեղեցին որ կոպրեր Պարտիրատոյ թուականին, միշտ մի է քահանայն եւ ժողովրդովք։ Օրագրի գիտցուլթեան համար աւելորդ դնեալով կրանք՝ թէ մարմնոյ մը դործունէութիւնը երբեմն բերոյ պաշտօնական բամանուն՝ որ կոյ անդամներու վրայ։ իւրաքանչիւր անդամներու ուրոյն կամ հատուկ վիճակ մը չունենալեր։ ականջին աչք չլլալը։ ոտքին ձեռք չլլալը։ կամ ատոնց փոփոխակի իրարու պաշտօն չփոխելը՝ մեկ մարմնոյ բնական ամբողջութենէ տարբերութիւն ունենալուն չեր կարելի։ Բարոյական մարմին մը այն ատեն իր միութիւնը կը կորսնցնէ՝ երբ մէջեն այնպիսի մեծ բաժանում մը կենայ։ որ բնաւ իրարու հաղորդակցութիւն չեն ունենար։ ինչպէս եղեն մեղմէ բաժնուած Պապական ու Բողոքական ընկերութիւնները։ կամ հաղորդակցութիւնեն՝ թէ հակառակ կամ ոչ նոյն փոխհանձներու մէջ կը լլայ։ ինչպէս է Պապական կղերն եւ ժողովուրդը։ կամ ինչպէս է թատրոնի մէջ դերասանները եւ հանդիսականները։ պոյ առաջինները կը խոսան՝ սրտէն զի շաչին։ միւսներն կը վճռեն՝ սրտէն զի գոչեցնան։ ի՞նչ մեծ տարբերութիւն։ թող ցոյց տան մեզ՝ թէ ե՞րբ մեր մէջ այսպիսի տարբերութիւն։ Հերիք չէ ցուցնել՝ թէ ազգ կը ձգէ, ինչպէս որ օրինակները պատմութեան մէջ պակաս չեն։

նել՝ թէ սահմանադրութիւն մէջ՝ եկեղեցականն այսպէս եւ աշխարհականն այնպէս անհատնում է։ Թէ որ սահմանադրութիւնը իւր ոլորտները չունենար՝ վերաքննութիւն ներքեւ չէր լինիար. հիրիք չէ՝ մէկուն որս ձեւ եւ միւսոյն ուրիշ ձեւ հոգուսա ունենալը, որովհետեւ Օրագրին ոչ. Սմիրնայի մարդուն ընդհանուր հոգուսը չունի, սակայն ինք ալ Սմիրնացոյն պէս մարդ է։ Հիրիք չէ մէկ մասէն պատրիարք սուաղնորդ եւայլն սանուելն ու վիսանի չաւնուիլը. ինչպէս որ Պոլսոյն առաքեալ եւ Դորընթեցիներուն կամ Հռովմայեցիներուն հաւատացեալ ըլլալը հակասութիւն չէր առ քրիստոնէական մեծ ճշմարտութեան՝ թէ «Գնեցէք մի ոչ՝ ի Քրիստոս Յիսուս»։

Փա՛ռք մեր Երանելի Հայոց, որ եկեղեցական եւ աշխարհական չեն բաժնած. կարմէ, ամօթ մամանակիս դատարակութեան, որ չէզած բաժանում մը մտցուցեր ազգային Հանք կրնէ, թշնամանելով լուսաւորով եւ բոնի եկեղեցական եւ աշխարհական իրարու յոռի եւ ինքնասիրական յուցնելով։

Մնամ Ձեր . . .

Աղթիարար

Խ. Ա.

. . . Խմբագիր.

Օրագիր երկու շաբթին պատանի թուով հոր եւ զարմանալի տարաբանութեամբ կրսէ. «Եկեղեցականները զատ մարմին կը կազմեն, վասն զի տարբեր գլխաւորներ կը հագնին» կարեկցարար կարդացինք այս տողերը՝ որ չէ թէ դրականական ասպարէզի մէջ համբաւ ստացող խմբագրի մը գրչին, այլ ատոր տարեկան ուսմունքի մը անցած անհատ են։ Օրագիր դարս գլխու տանէն այսչափն ալ չը մտածեր՝ որ արդեօք ասկէ յիսուն կամ վեցսուն տարի առաջ ալ աշխարհականը եւ եկեղեցականը տարբեր կը հագնէին, թէ չէ մի եւ նոյն զգեստ կը հագնէին։ Զի մտածեր գտնէ՝ որ ինքը թէ եկեղեցականը ոչոր նախնական տարազով մնացեր է։ Ի հարկէ այս կէսը մտածել իր բանին չի պիտի դար, վասն զի յայտնի է՝ որ ինքը իւր գերի նոյնութիւնեան. իր հաւերան բարոյական անծանօթ նարամեւութիւնամբ մը ալլակերպած է։

Կը ցաւինք՝ որ Օրագիր գոնէ այսչափէն ալ չը զիտեր։ Նոյն իսկ այսօր եթէ Հայաստանի մէջ ինքը պատանի եկեղեցականի մը եւ աշխարհականի մը, զրեսաց միօրինակութեան զատաբաւ իրարմէ մեծ զմայրութեամբ պիտի զանազանէր։

Արդեսք Օրագիր կը հաւնի Լատին եւ Յոյն կղերին յանախ մեզ կրկնած այս խօսքին թէ «Հայոց եկեղեցին հերձուած մ'է եւ ոչ ուղղափառ»—ինչու—որովհետեւ մինչ ցարդ Աստուածաբանութեամբ իրենմանայ ասանց սենոց եկեղեցական զգեստներ ունենալու։ Յար եւ նման է Օրագրին խօսքը Լատին եւ Յոյն կղերի ըսածին. Հայոց մեր եկեղեցականները զգեստաց նախնական տարազը պահած են, ոնոր համար զատ մարմին կը կազմեն։» Եթէ նրմանորինակ արտայանութեամբ մը՝ զատանք, պիտի ըսենք մեր եկեղեցոյ հաւատարիզոց հետ թէ «մեր եկեղեցին ոչ ուղղափառ է, վասն զի ունայ որ եւ իրեն ձեւակերպութեան մինչեւ հիմա միօրինակ կերպով կը մնայ։»

Թողունք այս, եւ պահ մը մենք Օրագրի ըսածին հաւանինք թէ «տարբեր զգեստները զատ մարմիններ կը կազմեն» եւ հետեւաբար «նմանօրինակ զգեստներն ալ նման մարմիններ» Տեսնենք թէ այս սկզբան վերջը մինչեւ ուր կը հասնի։ Նախ թէ ըսեմ Օրագրին՝ թէ ինչ զգեստ որ զոնէ կը հագնիս, նոյնը կը հագնի Ցանկիկը. Դապզիացին կամ Անգլիացին զոնէ գոնոց հետ մէկ մարմին կը կազմես. կը հաւնիս այս հեռեւութիւնս, պատասխան Օրագիր, եւ թէ որովհետեւ Հայ—կանայք եւ Հայ—այրերը ըստ որում տարբեր զգեստներ կը հագնին, անչուշտ ասանք ալ զատ մարմիններ կը կազմեն. եւ կամ թէ՝ որովհետեւ Մուշեցին, Վանեցին, Ջէյթունցին եւ Պոլսեցին իւրաքանչիւրը մէկ մէկ տեսակ զգեստներ կը հագնին զատ զատ մարմիններ իր կազմին, հետեւաբար ասա կը լլլան Ձեր ամեն ասուր զրածները թէ իրարանց եւ որոկան սեռերն երբէք իրարմէ տարբերութիւն չունին, հատասար են եւ գ. Նոյնպէս թէ գատասարդները մեր նպատակներն են, մեր ազգէն են, մեր արիւնէն են, մինչեւ մէկ կողմէն ալ Ձեր ուրանալութիւնը զանանք իրր զատ մարմիններ կը նկատէ։

Կը խնդրեմ . . . Խմբագիր, այս մէկ քանի տողերս ազդօրատ թերթիդ մէջ հիւրընկալել բարեհաճեցէք։

1871 օգոստ. 27 Մնամ . . .

Ի Կ. Պոլիս։ * * *

. . . Խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ.

Լրագրոյդ վերջին կամ 1871 թուոյն մէջ Շնիկամիդայէն գրուած նամակի մը քաղուածը կարդացինք. յորում կամբասանուէր Արմաչու վանքին Գեր. վանահայրը՝ թէ վանքին զեմարանները կը ծախէ կամ կը վաճառէ, եւ դեռ ծախելու վրայ է, եւ վորչութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր այս [illegible] համար։

Նամակագրին ամբաստանութեան հիմը Արմաչացւոյ մը Նիկոմիդիոյ ազգային ժողովոյն առջեւ բերած դանդատանաց վերայ է, որուն համար ըսած էր՝ թէ եկաւ բազրեց։ Ան՝ [illegible] բոյներուն եղանակը տարակոյս չթողուր հեռեւցունելու թէ ամբաստանող նամակագիրը Նիկոմիդիոյ ազգային ժողովոյ անդամներէն է. ես պարտաւորեցայ պատասխանելու. որովհետեւ ընթերցողները զուցէ ամբաստանողին պատուաւոր դիրքին խարուելով. օխտալի մը հաւատացած կըլլան։

Արմաչու վանքին Գեր. վանահայրը վանքին տարերը ծախած չէ, չծախեր եւ չիկրնար ծախել վաճառել բարին նշանակութեամբ. մէկ մը որ նոյն վանքին մէջ Գաղատիոյ վանքին պէս՝ սովորութիւն եւ կանոն չկայ որ վանահայրը ծախուածներուն տասանորդը իր քսակը դնէ. եւ միւս՝ որ վանքին տարբաւոր մեծագոյն կախում մն ունի երկրագործութիւնէ. վանահայրն եւ միաբանութիւնը դիտեն թէ ոչ մը հոգն անգամ համեմատութեամբ իւր կարեւորութիւնն ունի վանքին տարբաւորին վրայ. Վասնզի բաւորն խնամով ծախել չէ՝ պիտանին ձեռք բերելու համար անդիտանը ձեռքէ հանելը չէն տեսնէ՝ ի վեր վանքն իրեն փաքրիկ ագարակ մ'ունեցած է. սատ հետ մէկտեղ Արմաչացւոյ արտերուն մէջ դան ուղիր խառնուած արտեր ալ ունեցած է։ Վանքին կատարարութիւնը 45 տարիէ՝ ի վեր է՝ որ սկսած է ոչարակը բնդարձակել. թէ՝ անոր չրջապատի տնտասանները կոտրելով բանալով եւ թէ՝ մէջն եղած օտարաց գեմերուն առնելով. այս բանս համար կամ սատակ կը խարէ է կամ ատարակէն չատ մը հեռի եղող գեմերուն հետ. որ մանր մանր արտեր են, կը փոխէ։ Այս գործողութիւնները մեծ մասամբ եւ գրեթէ միշտ վանքին բարեկամ միաբան Ամ. Մխիթարեանց վարդապետի ձեռքը եղած են. եւ արմաչացին՝ որ բողոքեր է, մատնած ըլլալու է այն բարիքները՝ որով վանքին պատիւը կամ նոյն Ամ. վարդապետը՝ վանքին ոչարակը տատարացնելու հետ՝ արմաչացւոց գեմերուն ընդհանուր սանմանն ալ հինգ հազար արտավարի չափ տատարացուցած է։ Այսոր այն գործողութեան չարաւնակութիւնն է՝ որ կըլլայ, եւ պիտի ըլլայ՝ մինչեւ որ վանքը երկրագործութենէ իւր ապրուստը կատարելագոյն ապաղովելու. վիճակը ձեռք բերէ։ Նոյնը վանքին ոչարակի արտերուն մէջ տեղը, եւ ամենէն աւելի պրտզաբեր տեղը 40—50 արտավար ոլլուղայ մը գետնը դանուի վանքին արտերն ապրի, եւ այլազգին ալ ուրիշի ծախելու ըլլայ. վանքն ալ իւր ոչարակէն դուս մտ եւ. աւելի հեռուն երթայ, չորս, ութ, տասը եւ եօթն արտավար իրարմէ հեռի կտրուանք եւ ոչ այնչափ բերրի արտեր ունենայ, ինչ ընելու է. մեղուլ որ ոչ վերջինեալ արան ուրիշ առնէ եւ ինքն արտերը ասպին անգին նեղ արտերու մէջ չբաժանելու թիւնամբ պարտաւորեցուցանել ասայ։ Բան. կրնէ արմաչացին թէ 100 արտավար դեռ մ'ալ ծախելու վրայ է խասկալցիի մը։ Երբոր ոչարակին կուչը խասկալցի մը 150 արտավարի գնին ունենայ եւ 4—300 արտավարի չափ ալ անուան, վանքն ալ ոչարակէն ժամ մը հեռու խասկալի մոտ 100 արտավարի գնին մ'ունենայ, ինչ ընելու է. ծախել պէտք է։ Վանահայրը կամ միաբանութիւնը կը մտամոյ թէ փոխէ՝ մէկ չփոխէ. կերպով մը փոխելն ալ մէկ է արտիհանելու ոչարակին կուչը. եւ հարկ մը չմնար տեղ տեղ արտը փոխոչդելու, արտերը տանել բերելու եւ հնձողները մէկ մը հոս մէկ մը հոն տարուբերելու. կերպով մ'ալ ոչ մէկ չէ, որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ կորկուտը՝ որ ամբարար տեղ տեղ ցիրցեր, ինքնասուրը հանդարտուն վանքը, կրկին բոլոր ցորեան մէկ կողմ միայն ցանուի. ասոր համար կեցած է։

Դիտենք, կրսէ, Գ. Նամակագիրը ոչարակին կալուած ծախելու եւ դնելու եւ դանակը զմլաղդարար առեւտրի խիստ սովորական ու պարզ արէնքը չգիտեր, եւ որ ամենէն դատարկն է, ամենէն մեծ բարը չգիտեր. այն է մարդու մը խստքի մէջ կէն՝ ի մէկ չհաւատալու բնական կանոնը։

Կարծեմ Նիկոմիդիոյ ազգային ժողովը զգաց թէ բաւական մեծ անիրաւութիւն գործեց. իւր անդամներէն մին իրենց ժողովոյն նիւթ եղած ասարկայ մը ասանց հարցուն եւ դիմաբարար հետաքրքրութեան հրապարակ հանելով. որպէս զի ձրի ամբաստանել վանահայրը. եւ այսպիսի անիրաւեմ ձեռնարկութեան մէկ մ'ալ չկրկնելուն ապահով ըլլալ կուզէ՝ ի դատաւոր խոհեմութեան։

Կը խնդրեմ հրատարակեք նամակս. հանրութիւ դիս ձեր մեծագոյն յարգութեան։ Աղթիարար

1871 օգոստ. 26 Խ. Վ. Ա.

Ի Կ. Պոլիս։

Բուսատոյ 1871 օգոստ. 23

Սեծապատիւ Բարեկամ։

Բերկրեցայ Բուսատոյին, երբ տեսայ իւր մանկութիւնը Հայրենեաց սիրով լցուած։ Այս օգոստոս 14 եւ 15 գիշերները Աբարատեան թատրոնին մէջ գիտցին վարդանայ ոգեկրգութիւնները կատարեցին։

Դիտարանք՝ որ 8—16 տարեկան տղաքներ էին բուսական յաջողութեամբ կատարեցին դերերը. բայց ափսո՛ս որ Բուսատոյին չ'քաջալերեցաք այս ձեռնարկը. այս մանկատոյ Հայրենասիրական եւանդը. մանաւանդ ալ որ դերասանները սոյն դերը ներկայացուցին՝ ի նպաստ Յ. Օհանեան Ազգային վարժարանի։ Ոգեկրգութեան հեղինակն էր տեղւոյս Յ. Օհանեան վարժարանի հոգեւոր վարժապետ Մանուէլեան Տիգրան որդուն։ Որուն մեր շնորհակալութիւնը կ'պարտինք մատուցանել այս մասին։

Այս չարիմ զարմանալի գեղք մը ընդդէմ Մարդուն մեկը, որ չուկայի եւ բան խանութիւնն մ'է, որպէս է խրոմի որ ամիս մը ա՛չ չուկան եւ ո՛չ ալ իւր տունը բնաւ բան մը իւր բերնէն չ'հանէ։ Եւ իրաք ալ համր է եղեր քանի մը օրէ՝ ի վեր։ թէ ի՞նչ է պատճառը. չենք դիտեր. ինչ ալ որ ըլլայ ուրիշ բան մը չէ. բայց եթէ հնարելու ուժգին նախատաշարում մը եւ. կամ միմասութիւն մը։

Յարենները 23-27 դր քիչեն։ Վարսամ 7-8։ Դարի 12-13։ Բիմա 30-32։ Հնձելուկի կեր 21։ 23։ Առեւտրականները բաւական ապրեկ են։

Աւեւտրականաց բիւթանական միութեան տարեկան ընդհ. ժողովն այս տարի սեպտ. 1/13ին քաղաքս պիտի գումարուի, եւ միութեան անդամակից քաղաքներէն նուիրակներ արդէն սկսան քաղաքս գալ։

Տեղւոյս յաղթանակ Յ. Թագուսոր թագի լիտզական խարհուրդը հրաժարացուցելով, կիրակի օրը նոր ընտրութիւններ եղան, երբոր՝ թէ այս նոր թատրամ Թագ. խարհուրդն՝ ի սկզբ Աստուծոյ սա՝ ի սկզբ ազգութեան ճշմարիտ միայանութեան եւ սիրոյ ձեռքեր

իրարու առլով. աջակցին ժողովրդեան հետ մէկտեղ յառաջ վարելու ազգութեան նաւակը՝ ի յառաջդ խնամ թիւն՝ եւ ի լուսաւորս լիութիւն ազգութեան։

Մնամ . . . * * *

ԿԱԶԴ

Կը խնդրուի այն մեծատարեալ ծերազդիներէն, որք գիտատարս լիութիւն ունին աշակերտ տալ Աստաքեղնուարեան եւ Շահնազարեան վարժարան, որ մինչեւ տեղասիրելը 6—7ը խրիկեղ հասնին. որովհետեւ որչափ տեսնի ուշ ինան նարեկ աշակերտք՝ այնչափ աւելի դժուարութիւն կը կրեն գատերուն հետեւելու։

ՎՐԻՊԱԿ

Լրագրոյս շաբաթ ուրբ թուով հրատարակեալ ակնարկութեան ու. Ազգակերպութեան վերնագրով յօդուածին չորրորդ էջին մերի կողմը սեռանալ կ. Փոքոյ Հիպոլիտն կրօնական անարգութիւնը, խզել է Ցանկասանի Հայոց միութեան կապը խօսքը ոգեւոր ելլոյ սեռանալ կ. Փոքոյ Հիպոլիտն կրօնական անարգութիւնը՝ ասանց կանխաւ Կոնդոպիկասական ներկոյ վիճակն ու իրաւասութիւնն իր նեղնեաց կանին վերսանելու, խզել է Ցանկասանի Հայոց միութեան կապը։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Կարսերական զօրաց պիտոյիքը համար գնուելիք 30000 փիլէ Բուսելի կարուզ ցորենին քիչէն 28 դրի առաջ Լարկոզ գտնուելոյ յառաջիկայ հինգշաբթի օրը սեղան մրեր ջին դնահատութեան դրուելով վերջնական որոշում ոլիսի ասուի։

Ռուսի յիշեալ ապրանքը մուտք կարարել ուզող յարդոյ վաճառականք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ՝ ի Տաբրի Շուրա յիշեալ օրը ժամը 6ին մինչեւ երեք ուսանելի ոսանկոյ։

30 օգոստ. 1871

Ի Դուռն Յոյսարարեալ

ՀԱՅԱՔՈՒՄՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՂՐ. ՏՊՈՅ ՅՈՒՇԱԿ Ը.

1870—1871

Նախորդ հրատարակութեան գումարը 23636

Մեծապատիւ Էֆենտիք	
Պօղոս Ֆնաքլեան	75
Միրայէլ Աւագեան	75
Սարգիս Սվաճեան	75
Կարապետ Տէրտէրեան	75
Նշան Յոկոլեան	75
Ա. Եսայի Յովակիմեան	75
Սրապ Ց. Գրիգորեան	75
Օհան Հարենց	75
Գրիգոր Մուրատեան	75
Յարութիւն »	75
Գէորգ »	75
Կարապետ Բալաքեան	75
Յարութիւն »	75
Խաչատուր Վարդանեան	75
Միրզայ Անդրանիկեան	75
» Կարբենեան	75
Դաւութի Խաչատրեան	75
Գրիգոր Մատաթեան	75
Ներսիս Թաշճեան	75
Խաչիկ Տիրոնեան	75
Պօղոս Բնտէնեան	75
Կոմիտաս Արզար	75
Դաւիթ Ամիրչիբաշեան	75
Յակոբ Կիւլզէնկեան	75
Մանուկ Բարսեղեան	75
Յովհաննէս Յարութիւնեան	75
Յակոբ Յովհաննէսեան	75
Սիմոնիկ Մանուէլեան	75
Հովսեփաննա Մինասեան	75
Յովհաննէս Զրամեան	75
» Զաքմաքը կիրզէ	25
Մկրտիչ Պատմաճեան	25
Հարութիւն »	25
Յարութիւն Զմնիլեան	25
Միքայէլ Աբրիսեան	25
Կարապետ Մկրտիչեան	25
Նշան Գրիգորեան	25
Գրիգոր Մանուկեան	25
Լուսանդիանոս Նշանեան	25
Գրիգոր Աբրահամեան	25
Գրիգոր Գրիգորեան	25
Խաչատուր Մինասեան	25
Սաղոմիկ Աղեքսանդրեան	25
Յարութիւն Կարապետեան	25
Նշան Դաշտաստեան	25
Կարապետ Յակոբեան	25
Մկրտիչ Խաչատուրեան	25
Մ. Գարգիս Աստուրեան	25
Սոնիան Գրիգորեան	25
Մ. Թովմաս Աստուրեան	25
Յովհաննէս Կարապետ	25
Սիրան Եփրատիկեան	25

Սահակ Յովհաննէսեան	25
Վիլլէն Անտոնեան	25
Մարիամ Սարգիսեան	23
Միքայէլ Թովմասեան	25
Մ. Յարութիւն Թիմոսեան	25
Դաւիթ Սրապեան	25
Մինաս Յովհաննէսեան	25
Աշոտ Սկիթիրեան ա.	25
Կարապետ Ափանոսեան	75
Պետրոս Շալճեան գ.	23
Գէորգ Սէրվէրեան	75
Յովհաննէս Եղիազարեան	75
Յարութիւն Խաչատուրեան	25
Դանիէլ Սահակեան	25
Անարան Մարտիրոսեան	25
Թորոս Պետրոսեան	25
Նշան Յակոբեան	25
Գէորգ Լուսայեան	25
Սահակ Սրապեան	25
Յարութիւն Նէրսէսեան	75
Յովհաննէս Ցազանեան	75
Մարտիրոս Պէրոյէրեան	75
Սարգիս »	75
Պօղոս »	75
Կարապետ Աղաջիմանեան	75
Յովսէփ Բարմաճեան	75
Գէորգ Մանանեան	75
Նշան »	75
Գրիգոր Կարապետեան	25
Աբրահամ Ղազարոսեան	25
Յարութիւն Բարսեղեան	25
Սահակ Յակոբեան	25
Նշան Սէմէրճեան	25
Զաքար Հարզարեան	25
Գարեգին Գէմիրճեան ա. գ.	50
Պետրոս Գէչիչեան ա.	25
Յովսեփ Բարազամեան	75
Գումար	28030

26 օգոստոս 1871

Ի Պոստրիարքարանի Հայոց Դուռ–Դարու

Ի Դիմաց Ազգ.
Վարչ. Յնտ. խորհրդոյ
Գանձապետ
Ղ. Ս. Հովհաննէս

ՕՍՄԱՆԱՆ ՂԱՐԻՍԱՆ

Որ ի Պոլիս, Նշանձի պուրուսու Ամ– 82

ՊԻՏԻ ՐԱՏՈՒԻ ՕՐԻՈՐԴՈՑ ՀԱՒՐԱՐ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԸ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 2 ԻՆ

Այժմ ուրիշ առաջին կարգի վաճառականաց նման՝ հոս ալ ամեն անօգուտ գլուխներ պիտի ուսուցուին. այսինքն՝ Հայերէն, Դպրերէն եւ Անդրպիներէն լեզուներ, նաեւ Յաճկերէն, Յունարէն եւ այլ լեզուներ ալ պիտի դասատուին թէ որ բուռական աշակերտք գտնուին եւ ասոնց համար յատուկ դասատուներ բռնելու մեզ կարող ընեն։

Ուստանց մասին յեռադասոյց պիտի ուսուցուին. այսինքն՝

Թուաբանութիւն,
Աշխարհագրութիւն,
Հին եւ Նոր Պատմութիւն,
կար եւ ասղնեղծութիւն,
Հագուստ կարելը
Բիանիս,
Գծագիր եւ այլն։

Այս վարժարանը ոչ յատկութիւնն ունի՝ որ հոս ուրիշ տեսակ տեսակ դիտութեանց հետ Ցնտեռական Դիտութիւն, այսինքն՝ տուն պահել կամ հոսուտիարել ալ պիտի ուսուցուի։

Որիորդ մը՝ այս դիտութիւնը ուսանելով՝ հարկ չէ որ ողջամտութեան գլուխ բառուած ըլլայ, այլ որովհետեւ տան կառավարութիւնը ոմիկնաց կը վերաբերի, այս կրթութիւնը իրենց համար ամենահարկաւորն եւ օգտաւորն է։

Ազնուական ընտանիքներ թէ ը սահմանեալ ըլլալուն՝ դիւրաբ է որ դուստրերնին հոն դրկել ուզեն յարդիք՝ ի ժամանակին իմաց տան։

Միայն ցերեկուան դասատուութեան համար կը պահանջուի սոմիոը կէս տարի կանխիկ, եւ դիշերօթիկաց համար տարին 35 ոսկի, վեց ամսեակը կանխիկ վճարելով։ ԶԱՐԵՀ ՕՍԿԱՆԵԱՆ.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Եէնի–Գասիսի մէջ յաւաջիկայ սեպտեմբերը ամսոյ 22 ին աղջիկանց համար բարձրագոյն կարգի վարժարան մը պիտի բացուի, յորում հինգեւտասան դասատուներ եւ հոս ծանուցեալ ամենայն յարմարութիւններ պիտի ընծայուին։ Երեք բարեկիրթ Ամերիկացի տիկնանց հովանաւորութիւնքը, որոնց մէջ մէկը հոս լսելուս բժշկական դերբայցի մը վիճակը ընդունած է, եւ մասնաւոր ինամք պիտի տանի աշակերտաց առողջութեանը համար։ Ազնիւ աղջիկներուն ալ պիտի ուսուցուի ուսանց յաւելուածոյ պահանջման, եւ միանգամայն ոչակերտաց՝ մայրենի լեզուները պիտի ուսանիին կարող եւ վարժ դասատուաց ձեռաք։

Մասնաւոր կանոնագրութիւններ ալ կրնան ըլլալ ուրիշ լեզուաց համար։

Գիշերօթիկ աշակերտաց վճարելիքն է 35 Օսմանեան լիրա տարին։ Աւօրեայ աշակերտք կէս Օսմանեան լիրա պիտի վճարեն ամիսը։ Ասոնց ցաբեկուան կիրակուրը գաղթացէն պիտի տրուի։

Աւելի տեղեկութիւն ուղղելիքը կրնան գիմել Ղուսպիա փէրլէմեզ Բազարը Մինասեան եւ Եղբարց Ամերիկեան մեներոնացը։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

Լիդնէրեան ազգային էկեղեցոյ հովուութեան ատաջնորդութեամբ ու ընդ այլ էկեղեցոյ միաբանութեամբ

Ամենայն վանից միաբան Սրբ. Խորէն վարդապետի աշխատասիրութեամբ Գաղղիերէնէ Հայերէն տպագրեալ Հայերէն տիպարհարաւ լեզուի թարգմանուած հանդերձ կարեւոր ծանոթութեամբք։

Կը ծախուի Գ. Յ. Կոստանդեանի գրատունը՝ ի Ընտրոնագրաց փողոց։

Գին կէս ոսկեայ մէջիտիէ։

ԴԵՍԵԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՅՈՑ

Սկսեալ ի Հոկտեմբեր 1870

թուականէն քիչ մը առաջ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Մ. Ս. ՀՈՎՀԱՆԵԱՆ.

Այժմն հոս գրավաճառաց քով կը գտնուի. գին մէկ քառորդ Մէճիտիէ։

ՊԱՏՇԱՌԱՅԻՆ ԱԶԳ.

Զինուորական պաշտօնական

Իր բազմոյ բժշկական հանդուրժումներու մէջ բժշկութեան ոլորտեալ կատարեալ սովորող եւ միայնակը սատարող բժշկերերէն կոյսերական դիմումներ բժշկական պաշտօնի մանել ուզողները կրնան ներկայանալ՝ ի գլուխ Սերասքերի։ Տուէ–Շուրա ժողովին Աքսէյէ գոյրեռ մասնաւոր ոլորտին սենեակը կը, ուր այն պաշտօնակատարութեան վերաբերեալ պայմաններուն տեղեկանալով, կրնան եթէ հանձն չուզեն բարեբարոյ ստանալ պաշտօն։

12 օգոստոս 1871

ԻԼԱՆ

Ալիմբնէր օրուայ հիւմայուն ատլայ մէջ թատերգաբերման Գաղատա միլայեթի էմիլ սանաբզլարի իլէ միւլթէպիին մէջ էանագա վէրիրաւ էմոնոի պիթիմէէթիէ պրաթիալ հիւբիմանէ մահիրա գ. պան սէնէտաթիէ պիր թագիմիէրի չալընմիշ. գլուսուրա թէհոգիւ գիւ. գ. ինգիլիզանէն, գրանլատան գանգիլէրի մէսուրաղ մէ. գանգիլէրի սահնէ տրը թէֆիրիզ օլունմադ իւզրէ Ցէրի սատատէթտէ մու դիմիթիմնար մէ սարտի մէ սոյիր քէսան եէուլէրինան նէ գատար մուզաֆա մէ ուէնէա վար իսկ Ցարի Շուրա մուհասքէմաթ Ցայրէսինէ կէթիրուպ իրայէ ինիմէլիի լարամ կէլուր։

21 ագոստոս 1871
Գաղը Սէրասքէր

ԻԼԵՆ

ՊՕՅԱՆԸ ՏԻՒԺՊԵՍԱՆԸ

Թէքէնէյի Ս. Գրէգոր Գալաստ Վանք

Բարեկանոն Ն° 67

Իշպու Պոյանը տիւքքանը եէնի թէկչիլ ալունմուշ օրու որ հանգիէր, ոմանք դատիպէ մէ գլուխ կիսի հեր նէմնա իսկէքի իմիա իլէ, մէ չուհա, մէ քազմիր, ամօր կիսի հեր նէմնա նուրու իմիա մէ սէյիր, բանիմ ալօն մէ նէկէք կիսի հեր նէվ էրլիսէ էվրօրա ուսուցինճէ նէգիս օրունարաք պօյանմաքտէ։ մէ սէյ յազ գրէկ լէվէլէրի չրդ տրբրմադ տէ օրաուզու իլան օրունուք։ 5

Տէրէ–Բիր Խրէ–Բէքէ–ու Մուէս

Այս լրագիրը յարաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան ուղերձն են Ա. Պոլիս Զինուի խանը մէջի յարիը թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հնարաւոր հոգաբարձաց սենեակները։

ԻԶՄԻՐ. Յակոբեան ազգ. Տէրէյեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Թորոս ազգ. ոսկերիչ.
ՍԱՍՈՒՆ. Մկրտչ ազգ. Տ. Դէրոյեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Կարապետ ազգ. Թաղէոսեան.
ԹԷՔԷՆԴԱՂ. Համբարձում ազգ. Բուսղալի պաղեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր ազգ. Էլմասեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ ազգ. Թոթիկեան.
ՍԵՒԱՍՏԻԱ. Վարպետ Լիգինտի Աբգարեան.
ԵԱՖ. Ի. ազգ. Խաչիկեան.
ՅԱՒԲԱՆ. Մկրտիչ ազգ. Աշճեան.
ՀԱԼԷՊ. Նէկոդոյոս ազգ. Տէր Մարտիրոսեան.
ԵՐԶՆԿԱՅ. Ընդհանրապետրաց Թանգարան

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն այս անգներէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Ն. Ս. ԵՂԻԱԶԱՆ

Ն. ՊՕԼԻՍ ԶԻՆՈՒԻ ԽԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՒԱՆԱՏՈՒԹԵԱՆ
31 ՕԳՈՍՏՈՍ
(ՕՏԱՆԱՆԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԱՏ 100 ՊՈՒՐՈՒԷՆ)

Լոնդրա 3 ամիս դուրուչ		109ֆ։—109ֆ։—
Մարսիլիա	»	

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄԱՏՈՅ
31 ՕԳՈՍՏՈՍ

Անգլ. լիրա	դուրուչ	109.10
Նաբոլէոն ոսկի	»	87,12
Խիւէնիալ առաս	»	89
Ֆլորինոց	»	51,22
Հինգ Ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	104,12
Գլինտ	»	117,30

ԿՈՍՏԵՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ

ԱՐՄՏԻՊ

Ցորեն կարմիր	Գլոսթասիա	26	—28
» »	Ազով	26	—30
» »	Պոլէճք	26	—28
» »	Գուրկա	23	—25
» »	Թէքիրտաղ	23	—25
կակուղ	Ազով	24	—27
» »	Գլոսթասիա	29	—30
Կիրք Թուրա		24	—27
Ցորեն կակուղ	Դուրկաղ	20	—24
Վարոնա		20	—24
» »	Գալէրք	22	—26
Եգիպտացորեն Թուրա		16	—17
»	Անատոլ.	16	—17
Գարի Թուրա		10	—11
»	Անատոլ.	10	—11

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԽՈԶԱԿ ՉՈՐ

Գուրտ	դուրուչ	30—45
Անատոլու	»	
Բոյոս		
Էսքիշեհ	»	
Կանեպ	»	

ՐԱՄՊԱԿ դուրուչ

Կէրմէ	հօխտա	9	—
Իզմիր	»	10	—
Ռատնա	»	9ֆ։	—
Պարակասան	»	7ֆ։	—
Վրասանա	»	7ֆ։	—

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած	հօխտա	15ֆ։	—16
» չլուացուած	»	7	—8
Ռումէլի լուացուած	»	17	—
» չլուացուած	»	7ֆ։	—8ֆ։
Վրասանա լուացուած	»	10ֆ։	—
» կէս		12	—
» չլուացուած	»	17	—
Տոպրոնա	»	10	—
Լանի Էէրիր	»	9	—

ՄԱԶՐ

Պարակասան	հօխտա	10ֆ։	—
Անատոլու	»	9ֆ։	
Ճերմակ	»		—

ՃԷՐԻ

Գալաթրի Ա. տեսակ	հօխտա	19	—20
» Բ. »	»	18	—
Լինկիւրիւ	»	18	—
Թուգալի	»	18ֆ։	—
Աքէլիք	»	17	—
Խոզլատ	»	16	—17
Ցորում		16	—17

ՔԻՉԻՊ

Էնկիւրիւ	հօխտա	48	—50
Գալաթրիոյ	»	48	—50
Պէյրուգաբ	»	48	—50
Զէրքէզ	»	48	—50
Վան	»	26	—

ԱՑՈՒՄ

Ամասիա 9ֆ։—10կասոր մէկ Օ. Լ.
Եօզկատ » » » »
Միլատ » » » »
Էրզրում » » » »
Գոյսէրի » » » »

ՁԷՎ

Մուսանիա	հօխտա	6ֆ։	—
Այվալը	»	6	—
Մաղրեզ	»	9	—
Միտիլի	»	6ֆ։	—
Պլինտ Թոզոպ երկրին մէջ		9ֆ։	—10
Սալէպ Դամասկոյ	հօխտա		—
Աֆիոն	»	250	—
Քիլիս	»	24	—
Յուսամ	»	4	—4ֆ։
Պատրաս Անատ.	Քիլէ	30	—33
» Ռումէլի	»		—
Մեսաքա Պարսկ. Ռէյտ	»	47	—52

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		դուրուչ	
Խանվի Ռիօն. սեռակ 100	հօխ.	850	—930
« Բ. »	»		
Լեմոն	»	16	
Շաքար փոշի Անգլ. կոպ.		260	—262
» » Գաղղ.	»		—
» գլուխ Գաղղ.		310	—315
Զայ Բոնիս	հօխան	21	—23
» Ռէքս Յաղիկ	»	45	—70
Սնապ (գալայ)	կնդ.	930	—950
Պղպէղ (սիրիական)	հօխտա	9	—9ֆ։
Լեղակ (չիվէ) Գլենկալա	»	135	—170
» » Մասրաս	»	—	—
Զինք տախտակ 100	հօխտ.	90	—
Երկաթ Ձուլածեւ		68	—60
» տախտակի		72	—
» բլուխցաբ		64	—66
Պարիֆնա		120	—
Ոսկի իսպանիոյ 100	Ֆիրիֆ.	42ֆ։	
Կարագ եղ Ռուսիոյ	դրչ.	13	—14
Դավեսար	»	52	—56